

Fővárosi Ítéltábla
22.Pf.20..../2015/6.

A Fővárosi Ítéltábla

a Pelyhe Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Pelyhe Szilárd ügyvéd, cím) által képviselt

I.rendű felperes neve (cím) I. rendű, és

I.rendű felperes nevének (cím) II. rendű felperesnek

a Dr. Rozsályi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Rozsályi Ágota ügyvéd, cím) által képviselt

I.rendű alperes neve (cím) I. rendű,

II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű,

kk. III.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) III. rendű és

kk. IV.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) IV. rendű alperes ellen

végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék által 2015. április 9. napján hozott 10.P.20..../2012/40. számú ítélete ellen az I., II., III., IV. rendű alperesek által 41. és 42. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

Í T É L E T E T :

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I.-II.-III. és IV. r. alpereseket, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az I. és II.r. felpereseknek, mint együttes jogosultaknak 250.000 azaz Kettőszázötvenezer Ft másodfokú perköltséget.

Az alperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt 1.896.000 azaz Egymilliónyolcszázkilencvenhatezer Ft fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I N D O K O L Á S :

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy gyermekük, néhai I.rendű felperes neve 2009. március 6. napján kelt "végrendelete" a Ptk. 623. § (2) bekezdése és 629.§ (1) bekezdés b) pontja értelmében érvénytelen, mivel az azon található örökhagyói aláírás nem I.rendű felperes nevetől származik. Kérték, hogy a bíróság ennek következményeként rendelkezzen arról, hogy a néhai után maradt hagyatékot a törvényes öröklés rendje szerint a felpereseknek adja át, e körben keresse meg a közjegyzőt a hagyaték törvényes öröklés rendje szerinti átadására.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték, állították, hogy a végrendeletet az örökhagyó írta alá. Kétségbe vonták a közjegyzői eljárásban beszerzett írásszakértői véleményeket, hivatkoztak arra is, hogy a közjegyző nem rendelhetett volna ki igazságügyi írásszakértőt, mert a hagyatéki eljárásban ilyen terjedelmű bizonyításnak nincs helye. Álláspontjuk az volt, hogy a közjegyző által az előzetes bizonyítás során kirendelt **személy1** szakértő nem tekinthető elfogulatlanak, nevezett szakértő valójában a felperesek magánszakértője volt.

A perben csatolták **személy2** igazságügyi írásszakértő szakvéleményét, egyben kérték **személy1** és **személy2** szakértők megidézését és együttes meghallgatását a szakvélemények ütköztetése céljából. A perben kirendelt szakértő által készített szakvélemény megállapításait nem fogadták el. Indítványozták a perben kirendelt **személy3** és **személy2** együttes meghallgatását, különös tekintettel arra, hogy szakkérdéseket a perben eljáró szakértőnek igazán egy másik szakértő tud feltenni.

Hivatkoztak arra is, hogy jelen per fő kérdését az örökhagyói aláírás valósága képezi, melyet pusztán szakértői vizsgálatokra alapozni nem lehet. Figyelembe kell venni az egyéb bizonyítási eszközöket (pl. a végrendeleti tanúk vallomását, becsatolt dokumentumokat), és azokat azonos szintű bizonyítási eszközként kell értékelni.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a néhai I.rendű felperes neve (...) 2009. március 6. napján kelt végrendelete érvénytelen. Felhívta a néhai hagyatéki ügyében eljáró **személy4 település1**i közjegyzőt, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követően a néhai I.rendű felperes neve hagyatékát a törvényes öröklés rendje szerint adja át. Kötelezte az alpereseket, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követő 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen a felpereseknek 1.000.000 Ft perköltséget. Megállapította, hogy az 1.422.000 Ft előzetesen meg nem fizetett eljárási illetéket az állam viseli, továbbá a ... Törvényszék Gazdasági Hivatala által az ellátmányból előlegezett 216.000 Ft szakértői költséget is az állam viseli.

Az ítéleti tényállás szerint néhai I.rendű felperes neve, a felperesek fia 1/2 tulajdonát képezte a **település2** 707 hrsz. alatti, természetben **település2, cím. szám** alatti ingatlan. A **település2**on 2009. március 6. napján kelt írásbeli magánvégrendelet szerint I.rendű felperes neve a tulajdonában és nevén lévő ingatlant nevelt lányára, I. rendű alperesre és annak gyermekeire, a II., III., IV. rendű alperesekre hagyta. Az ingatlanban lévő, tulajdonát képező ingóságok örökösöként ugyancsak I. rendű alperest nevezte meg.

Az örökhagyó 2010. augusztus 5. napján elhunyt. A **személy4** közjegyző előtt .../Ü/500/2010. számon indult hagyatéki eljárásban a felperesek állították, hogy a végrendeleten lévő aláírás nem az örökhagyótól származik. A hagyatéki eljárás során felperesek és alperesek is előzetes bizonyítás elrendelését indítványozták.

A felperesek által kirendelni indítványozott **személy1** igazságügyi szakértő szakvéleményében megállapította, hogy a végrendelet alatt látható I.rendű felperes neve örökhagyó aláírás hamis, azt minden kétséget kizáróan nem a névtulajdonos írta.

Az alperesek **személy5** igazsági szakértő kirendelésére tettek indítványt, aki a kirendelést nem vállalta. Miután alperesek részéről a szakértő személyre újabb javaslat nem érkezett, a közjegyző **személy6** igazságügyi írásszakértőt rendelte ki. Szakvéleménye szerint a kérdéses I.rendű felperes neve végrendelkező aláírás a **település2** 2009. március 6. keltezésű végrendeleten nem I.rendű felperes nevetől származik.

A hagyatéki eljárásban a végrendeleti örökös és a kiskorú végrendeleti örökösök kirendelt eseti gondnoka a perbeli végrendeletet érvényesnek fogadták el, míg a törvényes örökösök (felperesek) a végrendeletet nem fogadták el érvényesnek, ezért a közjegyző az örökhagyó hagyatékát a .../Ü/500/2011/21. sorszámú végzésével - az öröklési vitára tekintettel - ideiglenes hatállyal a végrendeleti örökösöknek (alpereseknek) adta át.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásában kifejtette, hogy a végrendelet érvénytelenségével kapcsolatos kereseti igény megalapozottságát elsődlegesen alaki szempontból vizsgálta, és e tekintetben a Ptk. 629. §-ának szabályai az irányadóak. A felperesek állították, hogy a végrendeletet nem az örökhagyó írta alá, azon nem néhai fiuk aláírása szerepel. Állításuk alátámasztására csatolták a közjegyzői előzetes bizonyítási eljárásban **személy1** által készített írásszakértő szakvéleményét, egyben elfogadták az alperesek kezdeményezésére ugyancsak a közjegyzői előzetes bizonyítási eljárásban beszerzett **személy6** igazságügyi írásszakértő szakvéleményét is. Mindkét szakvélemény megállapította, hogy a perbeli végrendeleten található örökhagyói aláírás nem I.rendű felperes nevetől származik.

Az alperesek ennek ellenére állították, hogy néhai I.rendű felperes neve végrendelete érvényes, és álláspontjuk alátámasztására a megbízásuk alapján, **személy2** által készített írásszakértői véleményt csatolták.

A bíróság a Pp. 183/A. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel megállapította, hogy a perben kirendelt szakértői véleménnyel együtt rendelkezésre álló három igazságügyi szakértői vélemény alapján a végrendelet érvénytelensége körében való döntéshez elegendő információ állt rendelkezésére, ennek ellenére az alperesek indítványára és a további csatolt írásmintákra - így különösen a néhai eredeti útleveleiben szereplő aláírás vizsgálata érdekében - újabb szakértő kirendeléséről határozott a perben. **személy3** igazságügyi írás-és grafológus szakértő megállapította, hogy I.rendű felperes neve aláírás nem az összehasonlító mintákat készítő néhai I.rendű felperes neve kezétől származik. A szakértő a 25/A/3. alatt csatolt útleveleiben szereplő aláírásról pedig kategorikusan megállapította, hogy az abban szereplő I.rendű felperes neve aláírás ugyancsak nem a néhai I.rendű felperes neve kezétől származik.

Ezt követően a bíróság már nem látott alapot további bizonyítás foganatosítására. Az alperesek bizonyítási indítványait mellőzte. A négy írásszakértői véleményből a három hatósági eljárás keretében beszerzett és aggálytalan szakvéleményben foglaltak alapján megállapította a végrendelet érvénytelenségét a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel.

A perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, az ügyvédi munkadíj vonatkozásában a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja, valamint 4/A. § (2) bekezdése szerint rendelkezett.

Az ítélet ellen az I., II., III., IV. rendű alperesek fellebbeztek. Előadták, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal sem az érdemi döntés tekintetében, sem a perköltségre vonatkozó rendelkezés tekintetében nem értenek egyet. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság súlyos eljárási szabályt sértett azzal, hogy az alperesek által a bírósági eljárás során beszerzett, **személy2** szakértő szakvéleményében foglaltakat nem engedélyezte tárgyalási keretek között ütköztetni a perben kirendelt **személy3** igazságügyi szakértő, valamint a közjegyzői eljárás során kirendelt **személy6** igazságügyi szakértő együttes meghallgatásával annak ellenére, hogy ezt az alperesek jogi képviselőjük útján kifejezetten kérték.

Hivatkoztak a BH.2012.175. számú eseti döntésre, mely szerint bármely fél által beszerzett igazságügyi szakértői véleményt a bíróság értékelni köteles, mert annak megállapításai alkalmasak lehetnek a perszakértői vélemény aggályosságá tételére. Nem mellőzhető azok ütköztetésével az ellentmondások feloldásának megkísérlése, és ennek eredménytelensége esetén ebben a körben további bizonyítási eljárás lefolytatása.

Az alperesek azért is hiányolták különösen e bizonyítás lefolytatását, mert a hivatkozott 2014. február 11. napján megtartott tárgyaláson jelentett be az alperesi jogi képviselő az eljáró bíró ellen első ízben elfogultságot. Az eljáró bíró ugyanis folyamatosan olyan hangnemet használt az alperesi jogi képviselővel szemben, mely gyakorlatilag prejudikálta az ítéletet, de az alperes jogi képviselő nyilatkozatait és perbeli cselekményeit folyamatosan pejoratívan minősítette. Ilyen eljárási

magatartás következménye volt, hogy az elsőfokú bíróság nem rendelte el az összes résztvevő szakértő véleményének ütköztetését a tárgyaláson való egyidejű meghallgatásukkal.

Hangsúlyozták továbbá, hogy **személy1** nem tekinthető a közjegyzői eljárás során hivatalból kirendelt szakértőnek. Utaltak ennek kapcsán a 2015. április 8-án kelt beadványukban foglaltakra, és a hagyatéki eljárásban a 2011. április 8. napján felvett jegyzőkönyvben rögzítettekre, mely alapján megállapítható, hogy **személy1** nem független szakértő, hanem a felperesek magánszakértője. Ennek ellenére az egész bírósági eljárás alapját ez a szakvélemény képezte, az elsőfokú bíróság ezen szakvéleményre alapozta hozzáállását, azaz prejudikálta a per eredményét, és ennek megjelenési formája volt többek között az alperes jogi képviselővel szembeni bírói magatartás, ami két ízben is elfogultsági kifogás benyújtásához vezetett. Kifogásolták továbbá alperesek, hogy egyikük sem került személyesen meghallgatásra az elsőfokú eljárás során, mely körülmény ugyancsak súlyos eljárási szabálysértést valósít meg.

Külön is sérelmezték az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltségre vonatkozó rendelkezését. Előadták, hogy a per valójában ún. megállapítási keresettel indult. A végrendelet érvénytelenségének megállapítása, azaz az aláírás valódisága vagy valótlansága megállapításának kérdése független a szóban forgó értéktől, és másodlagos kérdés, hogy ennek elbírálását követően hogyan alakulnak a tulajdonjogi viszonyok. A felperesek tévesen tévesen azonosították a pertárgy értékét a hagyaték tiszta értékével. A pertárgy értékének az 1990.évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés b) pontja értelmében 600.000 Ft tekintendő. A felpereseknek megtérítendő 1.000.000 Ft összegű perköltség mértéke egyébként sem áll arányban a felperesi jogi képviselő által végzett jogi munkával, hiszen az kizárólag a szakértői véleményekre való hivatkozásra korlátozódott. Alperesi álláspont szerint a pertárgy értékének felperesek által megjelölt összege kifejezetten arra irányult, hogy az ügyvédi munkadíj számításának alapja a lehető legmagasabb legyen. Kiemelték, hogy a bíróság személyes költségmentességben részesítette alpereseket, ez pedig a másik fél ügyvédi munkadíjára is vonatkozik, hiszen az a perköltség része. Anyagi helyzetüket tekintve sem lennének képesek ilyen összegű ügyvédi munkadíj megtérítésére. Kérték ezért a perköltség összegének megváltoztatását is.

Hangsúlyozták, hogy az elsőfokú ítélet kizárólag szakkérdésen alapul, ezen szakkérdés minden szempontból való vizsgálata alapvető kötelessége lett volna a bíróságnak, és lehetőséget kellett volna adni a szakvéleményének ütköztetésére. Indítványozták ezért az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság utasítását új eljárásra és új határozat hozatalára. Másodlagosan pedig kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és annak megállapítását, hogy I.rendű felperes neve 2009. március 6. napján kelt végrendelete érvényes.

A felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Utaltak arra, hogy **személy1** és **személy2** szakvéleményének figyelmen kívül hagyása esetén is rendelkezésre áll **személy6** és **személy3** szakértők szakvéleménye, mindkettő kategorikusan rögzíti, hogy a végrendeleten lévő aláírás nem az örökhagyótól származik. Az ügyben hozott ítélet e két szakvélemény alapján is aggálymentes.

A másodfokú bíróság teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak - figyelemmel a Pp. 228. § (4) bekezdésére - nem volt fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett része.

A fellebbezés nem alapos.

A felperesek keresetükben a 2009. március 6. napján kelt írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségének megállapítását kérték, hivatkozva arra, hogy azt az abban végrendelkezőként feltüntetett néhai I.rendű felperes neve ténylegesen nem írta alá.

A Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontja értelmében az írásbeli magánvégrendelet alaki érvényességének több együttes feltétele van, így a nem az örökhagyó által saját kezűleg írt végrendelet esetében lényeges elem, hogy azt az örökhagyó aláírja. Ennek hiányában a végrendelet nem tekinthető alakilag érvényesnek. Annak megítélése, hogy a végrendeleten lévő aláírás az örökhagyótól származik-e vagy sem, a bíróság erre irányuló különleges szakértelme hiányában a Pp. 177. § (1) bekezdése szerinti írásszakértői bizonyítást tesz szükségessé.

Tényszerűen megállapítható, hogy a hagyatéki eljárás mellett mind a felperesek, mint törvényes örökösök, mind az alperesek mint végrendeleti örökösök, kezdeményezték közjegyzői előzetes bizonyítási eljárás lefolytatását írásszakértői bizonyítás érdekében. A felperesi kezdeményezésre indult előzetes bizonyítási eljárásban **személy1**, míg az alperesi indítványra indult eljárásban **személy6** adott írásszakértői véleményt. **személy6** két összehasonlító írásmintát vizsgált, köztük a **cég1** Önkéntes Nyugdíjpénztár fejlécű 2009. augusztus 16-i keltezésű Várákozási idős igénybejelentésen látható örökhagyói aláírással vetette össze a végrendeleten lévő aláírást.

Mindkét szakvélemény rögzíti, hogy mit használt összehasonlító mintaként, így megállapítható, hogy **személy6** mást vizsgált összehasonlító minta gyanánt, mint **személy1**, aki egyébként jellemzően ugyancsak túlnyomó részben 2009. évi eredeti aláírás mintákkal vetette egybe a végrendeleti aláírást.

A per kezdetén ez a két szakvélemény állt a bíróság rendelkezésére, amelyek ugyanarra a következtetésre jutottak, nevezetesen, hogy a végrendeleti aláírás nem a névtulajdonostól származik.

Az alperesek **személy2**től szereztek be szakvéleményt, aki összehasonlító anyagként a végrendelet idejétől nagyobb részt időben jelentősen eltérő, korábbi írásmintákat vizsgált. A végrendelethez időben közelebb eső 2009. augusztus 16-i, az **cég1** Önkéntes Nyugdíjpénztári bejelentésen lévő aláírást a szakértő - ahogy azt a szakvéleménye is rögzíti - csak fénymásolatban vizsgálta, mely alapján teljes bizonyossággal írásszakértői vélemény nem alkotható. Emellett a megbízó alperesek az előzetes bizonyítási eljárásban beszerzett szakvélemények közül **személy1** szakvéleményének vizsgálatával bízták meg **személy2**t. Így **személy2** ezzel kapcsolatban adott írásban szakvéleményt, illetőleg **személy1**vel való együttes meghallgatása során is erre tért ki. **személy6** szakvéleményének megállapításaival kapcsolatban nem adott szakvéleményt, jóllehet ezt a szakvéleményt saját nyilatkozata szerint ismerte. Így az általa adott vélemény **személy6** szakvéleményét nem teszi kétségessé.

A bíróság a perben igazságügyi szakértőt rendelt ki **személy3** személyében, aki nagyobb részben ugyancsak 2009. évi eredeti aláírás mintákat vizsgált összehasonlító anyagként, és kategorikus szakvéleményt adott arról, hogy a végrendeleten lévő aláírás nem a névtulajdonostól származik. **személy2** korábbi szakvéleménye erre az igazságügyi szakvéleményre értelemszerűen nem vonatkoztatható, ezért nem jelent olyan magánszakvéleményt, ami alkalmas lehetne aggályok ébresztésére a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményével kapcsolatban. Így ezek ütköztetésének szükségessége sem merülhet fel, még az újabb eljárásjogi bírói gyakorlat fényében sem.

A kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményével kapcsolatban az alperesek nem tettek olyan észrevételeket, amelyek aggályossá tették volna azt. A per későbbi szakaszában hivatkozott aláírásminták erre nem lehettek alkalmasak, részint azért, mert időben nagyon eltérő, 1991., illetőleg 1994. évi aláírásmintákat jelentettek. Emiatt e tekintetben további bizonyítás nem volt szükséges, de nem is volt indokolt a perben. A perben lefolytatott igazságügyi szakértői bizonyítás önmagában is kellően alátámasztotta a keresetet. A perben beszerzett igazságügyi szakértői véleménynek olyan, a Pp. 182. § (3) bekezdésében írt hiányossága nincsen, ami miatt azt ne lehetne bizonyítékként figyelembe venni, és további bizonyítás lenne indokolt. Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy az örökhagyó végrendelkezési akarata csak akkor lenne vizsgálható, ha a végrendelet alakiságai alapján érvényesnek lenne tekinthető.

A per főtárgyát illetően így az elsőfokú bíróság ítélete helytálló, nem szükséges azt hatályon kívül helyezni további bizonyítás céljából.

A fellebbezésben foglaltakkal kapcsolatban utal arra a másodfokú bíróság, hogy a Pp. kötelezően nem írja elő a peres felek személyes meghallgatását. A jelen esetben ez nem is volt szükséges, mivel a kifejtettek alapján szakkérdést kellett vizsgálni igazságügyi szakértői bizonyítás lefolytatásával.

Az alperesek külön is kifogásolták az elsőfokú perköltségről történő rendelkezést, mégpedig a pertárgy értékére figyelemmel. A Pp. 24. § (1) bekezdése szerint a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés, vagy más jog értéke az irányadó. A felperesek által perbe vitt jogkérdés öröklési igényük volt, így helyesen állapították meg a pertárgy értékét a hagyaték tiszta értékének megfelelően. Ezzel ellentétes bírói gyakorlat nincs. Önmagában az, hogy a kereseti kérelem megállapításról szól, nem szükségszerűen jelenti azt, hogy az 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) meg nem határozható perértékre vonatkozó szabályait kellene alkalmazni (pl.: a szerződés érvénytelenségével kapcsolatos kereset esetében a bírói gyakorlat teljesen egységesen a szerződéses értéket veszi alapul).

Tekintettel arra, hogy az alperesek pervesztesnek minősülnek, a perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kell rendelkezni. A felpereseket megillető ügyvédi munkadíjat megbízási szerződés hiányában a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ában írtak szerint kell és lehet megállapítani. A 3. § (6) bekezdése csupán lehetőséget ad a bíróság számára, hogy az így meghatározható ügyvédi munkadíjat mérsékelje a ténylegesen kifejtett tevékenységre figyelemmel, de ezt nem írja elő kötelezettségként számára. Ilyen módon az elsőfokú bíróság nem sértett eljárási szabályt, amikor nem mérsékelte az ügyvédi munkadíjat.

A Pp. 86. § (3) bekezdése értelmében a fél részére engedélyezett költségmentesség az ellenfél javára megítélt perköltségek megtérítésének kötelezettségét nem érinti. Ezen az alapon ezért az alperesek nem mentesíthetők az elsőfokú költségeknek a felperesek részére való megtérítése alól.

Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával helybenhagyta az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét.

Az alperesek fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelesek megtéríteni a felpereseknek a másodfokú eljárásban felmerült perköltségét, ezt a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján nem csupán a fellebbezett értékre, de a ténylegesen kifejtett tevékenységre is figyelemmel, mérlegeléssel határozta meg.

Az alperesek költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket pedig a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

, 2016. február 2.

dr. Csepinszky Andrea s. k.
a tanács elnöke

dr. Klicsuné dr. Sólyom Livia s. k. . Pávlisz Beatrix
előadó bíró Hajnalka s. k. bíró

A kiadmány hitelül: